

JOSEF ZUMR

PODÍL BRNA NA VELIKOSTI ČESKÉ FILOSOFIE

(Pohled subjektivní)

O existenci Brna jsem se dověděl poměrně pozdě. Mládí jsem prožíval ještě v době před výbuchem informační exploze. Jako rodilého Středočecha a později usedlého Jihočecha mne od Brna dělily desítky kilometrů. A jelikož tehdy hlavním informačním kanálem bylo ústní podání, není divu, že zvěst o Brnu k nám dlouho nedocházela. Informační vakuum pro mne zaplnil až náš učitel dějepisu, který nám školákům vštípil mnemotechnickou pomůcku shrnující pregnantně obsah Obnoveného zřízení zemského. Ta pomůcka zněla: „Německý zákon o posloupnosti duchovenstva na soudech brněl.“ Sloveso na konci této důmyslné věty navozovalo, že o rok později než v Praze, tedy léta páně 1628, bylo Obnovené zřízení zemské vyhlášeno i v Brně. Tehdy jsem začal chápat, že vedle sto- věžaté matičky existuje i jiné město, kde se také odehrávají významné události.

Alma mater Carolina mne odkojila ještě předtím, než z jejich životadárných struků začaly hojnou měrou sít zástupy Moravanů. A tak jediným živým reprezentantem markrabství byl pro mne Jan Trefulka, s nímž jsem se potkával v redakci studentského Předvoje. Trefulka tehdy ještě nehlásal suverenitu moravského státu, ale zato se s odvahou valašského zbojníka pustil do boje s budovatelejšími písněmi svazáckého idolu Pavla Kohouta. I my jsme jich měli plné zuby, poté co na svazáckých brigádách často po nočních směnách strávených vykládkou vagonů s pytli cementu jsme se museli povinně zúčastnit recitační exhibice básníka v nažehlené modré košili. Statečný Moravan Trefulka si rázem získal mé sympatie. Podvědomě jsem začal tušit, že od východu k nám může připlout cosi pozoruhodného.

To se také stalo. Na památnou liblickou konferenci o dějinách české filosofie na jaře roku 1958 dorazila kohorta Brňanů vedená junákem Jiřím Cetlem. Nemýlí-li mě paměť, byli v ní všichni, které dnes ctíme coby jubilující stařešiny, byť některé bohužel už jen ve vzpomínkách. Chcete-li jména, tedy vedle Cetla Jiří Gabriel, Karel Hlavoň a Luboš Nový. Všichni podali v diskusi na konferenci obdivuhodný výkon, z něhož se dalo usoudit, že se o brněnské filosofii bude ještě hodně mluvit. Liblické setkání neznamenovalo jen počátek dlouholeté cíle-

vědomé spolupráce mezi historiky filosofie hlavních zemí Koruny české, k nimž později přistoupili i snovači filosofických systémů Ludvík Tošenovský a Jaromír Bartoš, jakož i zástupci spřízněných oborů Josef Válka, Jana Nechutová, Jan Macků a Oleg Sus, abych jmenoval alespoň reprezentativní vzorek, ale z liblického setkání se vyvinula také řada osobních přátelství, která přetrvávají dodnes. Do těchto přátelství nemohl vnést rozkol ani Robert Kalivoda, když vystoupil s tezí, že třistaletou porobu našich národů vlastně zavinili Moravané, neboť jejich vůdce Karel starší z Žerotína se včas nepřipojil k povstání českých stavů, což byla samozřejmě jeho povinnost, a tím zapříčinil bělohorskou katastrofu. Naopak tato okolnost zavdala podnět k četným aktům smíření na řadě brněnských symposií odbývajících se vesměs na akademické půdě U královny Elišky, kam tu pravou pravdu dodávaly jihomoravské vinice. A tuto pravdu nakonec vždy uznal i Robert.

Jestliže na začátku naší komunikace s filosofickým Brnem byla konference v Liblicích, pak za její vyvrcholení se dá považovat brněnská konference o strukturalismu v květnu roku 1968, která se do jisté míry stala i labutí písní „brněnského jara“. Nicméně Brno se tehdy proměnilo v Mekku československých strukturalistů a poskytlo příležitost k posledním veřejným vystoupením patriarchů hnutí Josefu Ludvíku Fischerovi, Igorovi Hrušovskému a Josefu Vachkovi.

Potomní normalizace důkladně zamíchala filosofickými institucemi a v prvních okamžicích se zdálo, že s naší slibně se rozvíjející spoluprací je konec. Leč byvše vytlačeni v Brně zčásti, v Praze zcela z oficiálních institucí, jali jsme se tím více pěstovat styk soukromý, ať již písemný, nebo osobní. Můj šanon s korespondencí v té době enormně nabobtnal u písmene S téměř ob den docházejícími dopisy Olega Suse, z nichž jsem stačil zodpovědět asi tak každý desátý. Nepředstavitelný psavec Oleg častější odpovědi ani nevyžadoval. Uměřenější výměna dopisů s Janem Macků a Lubošem Novým se už zvládnout dala. V Praze jsme se pravidelně měsíčně skoro po dvacet let scházeli k přednáškám a diskusím v soukromém spolku zvaném „Sklerokruh“, kam občas zavítali i hosté z Brna a kolegiálně také pilně přispívali do našich samizdatových sborníků. Navíc brněnští přátelé přeživší normalizační masakr a využivší okolnosti, že normalizace nebyla všude stejně ostražitá, umožňovali nám, pražským vyděděncům, zúčastňovat se i legálních, méně ideologicky exponovaných akcí. Symposia o Otakaru Hostinském, Mirko Novákovi, uherskobrodská setkání a jiné akce jsou toho dokladem. V Praze, hlídání bdělým okem Hrzalů, jsme si až do listopadu 89 nemohli ani vrznout.

Díky přece jen úplně nepřerušené kontinuitě mohla brněnská katedra obohatit českou filosofii takovými klasickými díly, jako je Slovník českých filosofů, a zároveň vychovat ze svých řad zdatné dorostence v čele s Josefem Šmajsem, následovaným neméně zdatnými dorostenkami Ivanou Holzbachovou a Helenkou Pavlincovou a všestrannými borci, jako jsou Petr Horák, Jan Zouhar, Josef Krob, Břetislav Horyna, Radim Brázda, Jaroslav Hroch, a omlouvám se, jestli jsem na někoho zapomněl, zvláště o filosofickém potěru nemám dostatečný přehled. A uvážíme-li, že je brněnská líheň tak bohatá na mladé talenty, je s po-

divem, že mezi sebou ještě trpí pražské vetřelce typu Pavla Materny nebo Pavla Spunara. Snad je to jenom daň splácená tradiční pražsko-brněnské spolupráci, které přesto provolejmež třikrát zdar! zdar!! zdar!!!

